

BETER VOGELONDERZOEK MET DE "GIDS" VAN GALLACHER.

Waarom zou iemand willen weten dat er op 5 augustus 1981 door ene Eddy de Reus 6 Regenwulpen zijn waargenomen op de Noordsvaarder?

Eddy deed die dag mee aan een hoogwater/vogeltelling van de NJN op Terschelling. Hans Schekkerman schreef erover in het tijdschrift Aythya en vermeldt dat op 10 verschillende plaatsen in totaal 156.287 vogels werden geteld. "over het algemeen (vielen) de aantallen wat tegen", constateerde de auteur.

Op zijn beurt haalt Hugh Gallacher dit onderzoek aan in zijn zojuist verschenen "Gids voor Vogelonderzoek".

Er wordt heel wat afgeteld, geïnventariseerd en onderzocht, maar -ver- zucht hij- wat moeten we er allemaal mee? Neem nou die meneer Schekker- man. Wat bedoelt die eigenlijk met zijn constatering? Wil hij weten hoe- veel vogels er in augustus '81 op de fourageerplaatsen rond Terschel- ling vertoefden? Dan had hij niet hoeven zeggen dat de aantallen tegen- vielen. Wil hij controleren of de aantallen wadvogels in 1981 even groot zijn als in 1980? Dat zou een vreemde veronderstelling zijn, want iedere vogelaar weet dat de vogelstand aan grote schommelingen onderhevig is. Wil hij dan misschien nagaan of de stand op den duur stijgt, daalt of rond een gemiddelde schommelt? In dat geval zou hij de aantallen over een reeks van jaren hebben moeten weergeven. Kortom doordat de onder- zoeker van tevoren niet duidelijk maakt welk probleem hij eigenlijk wil gaan onderzoeken en welke vraag hij wil gaan beantwoorden, zadelst hij zich zelf en zijn lezers op met feiten waarmee niemand raad weet. Aldus Hugh Gallacher. Ja, als Eddy de Reus dat allemaal van tevoren had geweten. In zijn "Gids voor Vogelonderzoek" constateert Gallacher dat ons land minstens duizenden vogelaars kent die in onderzoek geïnteresseerd zijn en waarschijnlijk ook daadwerkelijk met een of andere vorm van onder- zoek bezig zijn. Maar onafzienbare hoeveelheden waarnemingen blijven voor wat ze zijn: onsamenvhangende en daardoor nietszeggende meldingen die slechts persoonlijke waarde hebben. Al die duizenden vogelaars sla- gen er niet in hun (ongetwijfeld vele honderdduizenden) observatie- uren om te zetten in een daarmee corresponderende veelheid relevante kennis. Het amateurvogelonderzoek stagneert, signaleert Gallacher, en hoe komt dat? Dat komt, zegt Gallacher, door drie misverstanden die onder vo- gelaars leven:

- a. het idee dat onderzoek verrichten hetzelfde is als veldwaarnemingen doen;
- b. het idee dat optellen van de waargenomen aantallen de enige manier is om interessante conclusies te kunnen trekken uit het verzamelde mate- riaal;
- c. het idee dat aansluiting zoeken bij reeds eerder gedaan onderzoek of het herhalen van onderzoek een teken is van gebrek aan fantasie.

Met zijn "Gids voor Vogelonderzoek" nu hoopt Gallacher een bijdrage te leveren aan de bevordering van goed onderzoek door amateur-ornithologen in ons land. Daarvoor moeten de onderzoekers op de hoogte zijn van de regels der wetenschappelijke methoden. En ze moeten onderkennen dat naast het simpelweg verrichten van veldwaarnemingen nog tal van andere onderwerpen de moeite van het bestuderen meer dan waard zijn.

De Gids bestaat uit 2 delen. In het eerste deel wordt de methode van onderzoek behandeld, de manier waarop de vogelstudie dient te worden aangepakt, de regels waaraan de onderzoeker zich moet houden. Betreft het wel een representatief onderzoek? Zijn de uitkomsten wel betrouwbaar? Hoever strekt de geldigheid zich uit? Was het materiaal homogeen of

heterogeen? En welke statistische kennis is nodig om tot verantwoorde conclusies te komen? Aan de hand van diverse voorbeelden van andere onderzoeken laat Gallacher zien wie het goed deed en wie niet, wat voor fouten werden gemaakt en welke onverantwoorde conclusies werden getrokken. Die voorbeelden zijn niet alleen heel praktisch, maar vaak ook buitengewoon aardig. Vooral wordt duidelijk gemaakt dat wie niet tevoren de probleemstelling goed formuleert en een goed onderzoekplan opzet, eigenlijk al in de fout gaat voordat de eerste waarneming is gedaan. Overigens, wie is een goed waarnemer?

In het tweede deel vertelt Gallacher o.m. over de zweed Enemar, die in 1962 vier "ervaren" veldornithologen trekwaarnemingen liet doen op het vogelstation Falsterbø. Op 22 september van dat jaar werden de vier, in dezelfde richting kijkend, op telkens een afstand van 10 meter van elkaar opgesteld, onderling gescheiden door een scherm. Gedurende twee perioden van ieder twee uur werden, door de vier afzonderlijk, in blokken van 10 minuten alle langstreckende vogels geteld.

Welnu, terwijl mijnheer V. 2673 exemplaren telde, nam mijnheer Y er 3738 waar. Dat is maar liefst 40% meer. Maar dat niet alleen. X telde 198 Oeverzwaluwen, Y, die de meeste vogels waarnam, zag er nul. Alleen X zag 27 Boomleeuweriken, V telde 72 Spervers en Z maar 45, X nam 49 Rietgorzen waar en Z zag er geen. Kortom, de aantallen van door de vier tellers waargenomen exemplaren wijken significant af van hun gemeenschappelijk gemiddelde. Ja, daar schrik je dan van als eenvoudige vogelteller in de regio Haarlem, waar toch ook heel wat langs komt.

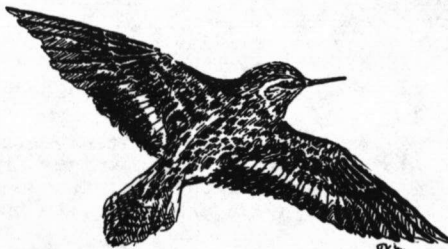
Het tweede deel van de gids is overigens voornamelijk gewijd aan suggesties voor concrete onderzoeken. Gallacher geeft daar veel voorbeelden van en ideeën voor, vooral waar het gaat om (on)-zuiver waarnemen, vogels en voedsel en vogels en verstoringen. Hij laat zien welke fouten kunnen worden gemaakt en hoe het beter kan.

Kortom, de nieuwe "Gids voor Vogelonderzoek" in twee delen is leuk en leerzaam en zou mijns inziens moeten worden gelezen door iedereen die zich min of meer frequent met vogelonderzoek en veldstudie bezig houdt (Uitgave Het Spectrum/Prismareeks, f9.90 per deeltje).

J.K.

Cursus "BETER VOGELONDERZOEK"

Hugh Gallacher organiseert in februari 1985 voor vogelaars een cursus onder de titel "Beter Vogelonderzoek". Ze omvat vier bijeenkomsten, die worden gehouden in het Sociologisch Instituut, Stationsplein 242 te Leiden en wel op 2, 9, 16 en 23 februari (van 10.30 tot 12.30 uur). Voor geïnteresseerden is een folder met nadere informatie verkrijgbaar bij Uitgeverij Vogelvreugd, Torenlaan 36, 2215 RX Voorhout (telefoon 02522-15510).

OVERLOPER.